

kombinace faktorů; kromě samotných ponrav chrousta se na něm podílely bezesporu i klimatické podmínky předchozích let či poškozování sazenic zvěří. Snaha lesníků vytěžit a zalesnit obrovskou plochu požářiště co nejdříve musela nutně vyústit v použití veškerých sazenic, které byly v tu dobu dostupné, bez ohledu na jejich kvalitu. Také termín zalesňování nebyl zvolen nejšťastněji – ponravy chrousta se zrovna nacházely v „nejžravějším“ období svého vývoje.

Iluzorní je také představa, že v případě povolení leteckého postřiku se výrazně sníží škody chroustem na úrodě v zahrádkách a sadech v okolních obcích. Pokud by byl postřik povolen, škody na lesních kulturách se samozřejmě *do určité míry* sníží, o tom není pochyb (otázkou je, do jaké). Postřik v intravilánech či na okrajích obcí ale stejně nikdo nepovolí, bez ohledu na státní ochranu přírody.

Pro další nesmyslné tvrzení se hledá vysvětlení ještě hůře. Orgány ochrany přírody podle něj nepovolily postřik kvůli možnému úhynu 18 párů ptáků. Lesy ČR si zadaly zpracování expertní analýzy, jejímž úkolem bylo zhodnotit vliv letecké aplikace neselektivního insekticidu na přírodu oblastí, která měla být zasažena, a jejího bezprostředního okolí. Odborný materiál aplikaci nedoporučil, přičemž negativní vliv shledal u více než tří stovek druhů bezobratlých chráněných zákonem nebo zařazených na Červený seznam bezobratlých ČR. Významný negativní vliv studie předpokládá také u 27 zvláště chráněných druhů ptáků či šesti druhů netopýrů. U druhů, které mají v oblasti jedinou lokalitu výskytu v ČR, by mohl vést k jejich definitivnímu vymizení z naší fauny.

Žadatel o výjimku ze zákazů, stanovených § 50 zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny v platném znění, musí prokázat, že splnil zákonné podmínky pro povolení výjimky. Důkazní břemeno je v tomto případě na žadateli. V případě, že žadatel nedoloží naplnění těchto podmínek, správní orgán výjimku nemůže povolit. Státnímu podniku Lesy ČR se v řízení o povolení výjimky nepodařilo doložit splnění všech zákonných podmínek a správní orgány v tomto případě ani nemohly postupovat jinak, než výjimku nepovolit. Nejde tedy o zvláštní úřadu, ale o prosté dodržování platné legislativy.

Pro jednu z posledních životaschopných populací lišaje pryšcového u nás by plošná aplikace insekticidu mohla mít fatální důsledky. Foto: Josef Jančálek

Hodonínská Důbrava představuje poslední místo výskytu okáče jílkového v ČR. Foto: Josef Jančálek

Zdroje

- Švestka M., (2012): Chrousti rodu *Melolontha* v lesích České republiky v období 2003–2011, Zprávy lesnického výzkumu, 57, 217–229
- Matějčík J., (2013): Lesnická opatření v gradačním území chrousta *Melolontha hippocastani* [LS Strážnice]; Mendelova univerzita v Brně, Lesnická a dřevařská fakulta, Ústav ochrany lesů a myslivosti.
- Melichar V., (2014): Letecká aplikace biocidů v době rojení chrousta maďalového na LS Strážnice na jaře roku 2015; biologické hodnocení podle § 67 zákona č. 114/1992 Sb.

Povolování kácení dřevin ve vztahu k ustanovením jiných zákonů – EIA po novele a památková péče

Jitka Jelínková

Metodický pokyn odboru obecné ochrany přírody a krajiny MŽP k aplikaci § 8 a § 9 ZOPK (Věstník MŽP 5/2014) se postupem orgánů ochrany přírody v případech, kdy zamýšlené kácení „souvisí“ s ustanoveními jiných zákonů, zabývá poměrně stručně. Druhý z minisérie článků na toto téma

v prvé řadě v souvislosti s novelou zákona EIA účinnou od 1. 4. 2015 aktualizuje zmínku o stanovisku EIA jako o jednom z podkladů pro rozhodnutí o povolení kácení. Dále se podrobněji věnuje kácení dřevin ve vztahu k zájmům státní památkové péče.

Řízení o povolení kácení nemá být tzv. navazujícím řízením podle zákona EIA

Metodický pokyn MŽP v článku 3.3.2 stanoví, že „*Podléhá-li záměr (stavba) posuzování podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí a je-li k jeho realizaci nezbytné kácení dřevin vyžadující povolení OOP podle § 8 odst. 1 ZOPK, musí být stanovisko EIA jedním z podkladů pro rozhodnutí OOP*“. Vychází přitom ze soudní judikatury, která otázkou, zda stanovisko EIA má být použito a zohledněno pouze pro rozhodování ve stavebním řízení (v rozhodnutí o umístění stavby, ve stavebním povolení), nebo zda závěry formulované v tomto stanovisku mají být podkladem v každém navazujícím správním řízení probíhajícím podle zvláštních (tzn. složkových) zákonů, zodpověděla ve prospěch druhé varianty. Např. v rozsudku Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 91/2009 – 83 ze dne 19. 1. 2010 se uvádí, že stanovisko EIA musí být „*závazným podkladem pro rozhodnutí orgánu ochrany přírody podle § 12 a § 44 zákona o ochraně přírody a krajiny a má být zohledněno v napadeném rozhodnutí v rozsahu, v jakém se vztahuje k posuzovanému předmětu řízení*“.

Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů byl významně novelizován zákonem č. 39/2015 Sb., který nabyl účinnosti 1. 4. 2015. Částí druhou zákona č. 39/2015 Sb. byl novelizován i zákon o ochraně přírody a krajiny v ust. § 70 odst. 2, a to tak, že jde-li o řízení navazující na posuzování vlivů na životní prostředí, režim ust. § 70 odst. 2 ZOPK se neuplatní, tj. budou platit podmínky pro účast dotčené veřejnosti v navazujícím řízení podle zákona EIA.

Navazujícím řízením se přitom podle § 3 písm. g) novelizovaného zákona EIA rozumí takové řízení, ve kterém se vydává rozhodnutí podle zvláštních právních předpisů, které povoluje umístění nebo provedení záměru posuzovaného podle tohoto zákona. V poznámce autora jsou v příkladném výčtu zvláštních předpisů uvedeny především stavební zákon, zákon o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, zákon o vodách, zákon o dráhách, zákon o integrované prevenci, nikoli však zákon o ochraně přírody a krajiny. (Jak je ovšem známo, poznámky pod čarou nemají normativní charakter.)

Podle důvodové zprávy k novele zákona EIA „*recentní soudní judikatura má tendenci považovat za řízení, která musí být založena na stanovisku EIA, i některá další řízení, která se alespoň parciálním způsobem s předmětem procesu EIA překrývají ... Ze zákona tak nově explicitně vyplývá, že řízení, ve kterých se vydávají tzv. podkladová rozhodnutí (např. povolení ke kácení či výjimky podle zákona o ochraně přírody a krajiny), která sama o sobě nepředstavují povolení umístění nebo provedení záměru, do rozsahu definice navazujícího řízení nespádají. ... Úprava týkající se závaznosti stanoviska EIA a práv účasti veřejnosti v navazujících řízeních se přitom bude vztahovat ke všem etapám povolovacích řízení, pro něž stanovisko EIA stanovilo závazné podmínky*“.

Třebaže mám určité pochybnosti o tom, zda soudy nepodají jiný výklad, než prezentuje důvodová zpráva, je zřejmě v tuto chvíli nutné považovat výše citovaný článek metodického pokynu MŽP o tom, že stanovisko EIA musí být jedním z podkladů pro rozhodnutí o povolení kácení, za překonaný.

(Na okraj dodávám obecně ke změně § 70 odst. 2 ZOPK účinné od 1. 4. 2015, že změna

podmínek účasti občanských sdružení (spolků) ve správních řízeních by se vzhledem k výkladu pojmu navazující řízení neměla dotknout většiny řízení vedených samotnými orgány ochrany přírody, a to i v souvislosti se záměry, které podléhají posuzování vlivů na životní prostředí. Pro řízení o povolení kácení dřevin či o povolení územní či druhové výjimky pro stavební účely, a to i z důvodu záměru, který podléhá zákonu EIA, by nadále měly platit podmínky informovanosti a účasti ekologických spolků v řízení podle § 70 odst. 2 a 3 zákona o ochraně přírody a krajiny.)

Památková péče ve vztahu ke kácení dřevin rostoucích mimo les

Metodický pokyn MŽP upozorňuje v člancích 3.3.3 a 3.3.4 na potřebu „*postupovat ve spolupráci s příslušným orgánem památkové péče*“ (v případech, kdy dřeviny jsou součástí národní kulturní památky nebo kulturní

památky) a zmiňuje ust. § 11 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, podle něžž „*správní úřady a orgány krajů a obcí vydávají svá rozhodnutí podle zvláštních právních předpisů, jimiž mohou být dotčeny zájmy státní památkové péče na ochraně nebo zachování kulturních památek nebo památkových rezervací a památkových zón a na jejich vhodném využití, jen na základě závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností, a jde-li o národní kulturní památky, jen na základě závazného stanoviska krajského úřadu*“, a dále ust. § 14 tohoto zákona o kácení za účelem *obnovy nemovité kulturní památky*, z něžž vyplývá potřeba závazného stanoviska orgánu státní památkové péče. Jak uvádí sám metodický pokyn MŽP, vedle závazného stanoviska orgánu státní památkové péče je k obnově kulturní památky vždy třeba povolení orgánu ochrany přírody podle § 8 odst. 1 ZOPK, nejde-li o případy, kdy by byly dány důvody pro postup podle § 8 odst. 2, 3 nebo 4 ZOPK.

V prvé řadě stojí za podrobnější zmínku různé nástroje či instituty památkové péče.

Zákon o památkové péči zná vedle kulturních památek a národních kulturních památek též:

- památkové rezervace** (§ 5 zákona) – území, jehož charakter a prostředí určuje soubor nemovitých kulturních památek, popřípadě archeologických nálezů,
- památkové zóny** (§ 6 zákona) – území sídelního útvaru nebo jeho částí s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty,
- ochranná pásma** (§ 17 zákona) – ochranné pásmo lze vymezit, vyžaduje-li to ochrana nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace, památkové zóny nebo jejich prostředí.

Bývalá jírovcová alej na náměstí Míru v Domažlicích. Foto: Bohumil Reš (AOPK) pro kauzu ČIŽP

Pokud jde o obnovu kulturních památek podle § 14 zákona, pak je třeba rozlišovat:

- Obnovu kulturní památky nebo jejího prostředí (§ 14 odst. 1) – za obnovu je považována údržba, oprava, rekonstrukce, restaurování nebo jiná úprava; jinou úpravou je podle § 9 odst. 1 vyhlášky č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon o státní památkové péči, modernizace budovy při nezměněné funkci nebo využití kulturní památky, nástavba a přestavba;
- Určité práce na nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu (kulturní památky, národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny; § 14 odst. 2) – těmito činnostmi jsou stavba, změna stavby, terénní úpravy, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, „úprava dřevin“ nebo udržovací práce na dané nemovitosti. Za úpravu dřevin zákon o státní památkové péči považuje „vysadbu a kácení dřevin na veřejných prostranstvích“ (jde o legislativní zkratku zavedenou v ust. § 6a odst. 1; pojem veřejné prostranství je definován v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích, v § 34). Zákon rovněž upravuje případy, kdy povinnost žádat o závazné stanovisko orgánu státní památkové péče podle § 14 odst. 2 není dána.

Žádost o závazné stanovisko podle § 14 odst. 1 nebo 2 podává vlastník (popř. správce či uživatel). Závazné stanovisko může být vydáno pouze po předchozím písemném vyjádření odborné organizace státní památkové péče. Bez tohoto vyjádření je lze vydat jedině v případě, že orgán státní památkové péče neobdrží toto vyjádření v zákonem stanovené lhůtě (zpravidla 20, maximálně však 50 dní). Závazné stanovisko obligatorně obsahuje vyjádření orgánu státní památkové péče k přípustnosti prací a základní podmínky, za kterých lze tyto práce připravovat a provést.

Podle ust. § 44a odst. 3 zákona o státní památkové péči může mít správní akt zvaný závazné stanovisko k obnově kulturní památky podle § 14 odst. 1 a 2 tohoto zákona dvě formy: 1) závazné stanovisko podle § 149 správního řádu, a to v případech, kdy

je závazné stanovisko vydáno ve věci, ve které je příslušný rozhodovat stavební úřad, tj. případy, kdy následuje rozhodnutí stavebního úřadu, jehož je závazné stanovisko podmiňujícím úkonem; 2) správní rozhodnutí, a to v ostatních případech, tedy když je závazné stanovisko k obnově kulturní památky vydáváno ve věci, o které není příslušný rozhodovat stavební úřad (půjde ale také o případy, kdy sice je příslušným orgánem stavební úřad, ale nevydává rozhodnutí, tj. zejména územní souhlas podle § 96, ohlášení podle § 105 a § 106, kolaudační souhlas podle § 122, oznámení o změně v užívání stavby podle § 127 stavebního zákona – jedná se o úkony podle části čtvrté správního řádu).

V jiných případech, než výše uvedených, lze subsidiárně použít či spíše je potřeba respektovat již citované ustanovení § 11 odst. 3 zákona o státní památkové péči zakládající dotčenost orgánů státní památkové péče v řízeních podle zvláštních právních předpisů, jimiž mohou být dotčeny zájmy státní památkové péče. Podle sdělení Ministerstva kultury č. 19517/2011 lze podle tohoto ustanovení postupovat jen tehdy, kdy po vydání závazného stanoviska následuje vydání rozhodnutí jiného správního orgánu. Totéž sdělení říká, že je toto ustanovení použitelné rovněž v případech, kdy osobou, která má žádat o vydání závazného stanoviska, je jiná osoba, než vlastník (správce, uživatel), tak jak to vyžaduje § 14 zákona o státní památkové péči. Toto ustanovení se liší také v tom, že zde není nutné písemné vyjádření odborné organizace státní památkové péče.

Poznámka autora

Minimální požadavek na „spolupráci“ orgánu ochrany přírody a orgánu státní památkové péče vyplývá již z jedné ze základních zásad činnosti správních orgánů, kdy podle ust. § 8 odst. 1 správního řádu „*správní orgány dbají vzájemného souladu všech postupů, které probíhají současně a souvisejí s těmiž právy nebo povinnostmi dotčené osoby. Na to, že současně probíhá více takových postupů u různých správních orgánů nebo u jiných orgánů veřejné moci, je dotčená osoba povinná správní orgány bezodkladně upozornit*“.

V případě, kdy závazné stanovisko orgánu státní památkové péče bude mít formu správního

rozhodnutí (podle § 14 odst. 1 nebo odst. 2 zákona o státní památkové péči), půjde ve vztahu k rozhodnutí orgánu ochrany přírody podle § 8 odst. 1 ZOPK o tzv. řetězící se individuální správní akty. K legálnímu provedení činnosti je nutné, aby obě rozhodnutí byla souhlasná. Vzhledem k „logice“ procesů by rozhodnutí orgánu státní památkové péče mělo předcházet rozhodnutí orgánu ochrany přírody podle § 8 odst. 1 ZOPK.

Pokud půjde o závazné stanovisko orgánu státní památkové péče podle § 149 správního řádu, které bude jako podmiňující akt subsumováno rozhodnutím stavebního úřadu, rovněž půjde v případě tohoto rozhodnutí stavebního úřadu a rozhodnutí orgánu ochrany přírody o na sobě nezávislé správní akty.

Půjde-li o ostatní případy, na něž dopadá § 11 odst. 3 zákona o státní památkové péči, bude závazné stanovisko orgánu státní památkové péče vydávané formou závazného stanoviska podle § 149 správního řádu podkladem pro rozhodnutí orgánu ochrany přírody podle § 8 odst. 1 ZOPK.

Orgán státní památkové péče posuzuje ve svých závazných stanoviscích (ať již vydávaných formou správního rozhodnutí nebo formou závazného stanoviska podle § 149 správního řádu) přípustnost zamýšlených prací či jiných zásahů dotýkajících se dřevin v památkově chráněném prostředí z hlediska zájmů státní památkové péče. Orgán ochrany přírody posuzuje žádost o povolení kácení podle kritérií uvedených v § 8 odst. 1 ZOPK (případně posuzuje zamýšlené kácení oznámené podle § 8 odst. 2 ZOPK), tedy z hlediska zájmů ochrany přírody, konkrétně ochrany dřevin rostoucích mimo les. V některých případech může být pohled z hlediska obou druhů chráněných zájmů souladný, v některých případech tomu tak být nemusí. Orgán ochrany přírody samozřejmě není „nucen“ vydat povolení ke kácení, ani pokud je kácení z hlediska zájmů státní památkové péče přípustné.

Zbývá dodat, že vydává-li se závazné stanovisko orgánu státní památkové péče formou rozhodnutí, mají samozřejmě občanská sdružení (spolky) práva vyplývající z ust. § 70 odst. 2 a 3 ZOPK.